

ԵԿԵՂԵՑԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Քրիստոնէութեան հիմնադիր նազովրեցի վարդապետը երկրային իր առաքելութեան ընթացքին զբաղեցաւ միայն քարոզչական գործունէութեամբ և շնորհիւ անոր յայտնաբերած բարոյական ուսուցումներուն՝ քրիստոնէութիւնը դարձաւ բոլոր կրօններու պսակը:

Պաղեստինի մէջ իր շրջագայութեան ընթացքին, ան ընտրեց 12 անձեր, որոնք աշակերտելով Յիսուսի, անոր համբարձումէն ետք, հոգեգալստեան օրը առաքելութիւն ստացան քրիստոնէութիւնը քարոզելու և քրիստոնէական ճշմարտութիւններն ու վարդապետութիւնը տարածելու աշխարհի չորս անկիւնները:

Քրիստոնէութեան սկզբնական այդ շրջանին, նորայայտ քրիստոնէական կրօնը հալածող Սոդոս հրաշալի հոգեփոխութեամբ մը դարձաւ քրիստոնէական եկեղեցւոյ համայնական կեանքի հիմնադիրը՝ Պօղոս, որ իր բարձր ուսման ու կազմակերպչական կարողութեան շնորհիւ Յիսուսի քարոզած վարդապետութիւնը դուրս բերելով Պաղեստինի հրէական նեղ ու սահմանափակ շրջագիծէն՝ տարածեց հեթանոս աշխարհներ, և այդ իսկ պատճառաւ անուանուեցաւ հեթանոսաց առաքեալ:

Յիսուս հիմնեց քրիստոնէական կրօնը, բայց անոր առաքեալներն ու աշակերտները, ապա նաև առաքելական շրջանի եկեղեցւոյ հայրերը հաստատեցին եկեղեցին իր վարչական-դաւանական-հասարակական և ինչպէս զրուցեամբ և օրէնքներով:

Քրիստոսի համբարձումէն ետք, քրիստոնէաներ աղօթքի և պաշտամունքի համար կը հաւաքուէին տան մը վերնատունը. երբ նորադարձներ բազմացան, անոնք սկսան հաւաքուիլ ու աղօթել ժողովարաններու մէջ: Ընտանեկան խումբերու այս բազմութիւնը վերածուեցաւ եկեղեցիի: Հետագային, այս կարգ մը առաջին եկեղեցիներէն կազմուեցաւ մայր եկեղեցին:

Եկեղեցւոյ իմաստը հետեւեալ ձևով սահմանուած

կը տեսնենք Ս. Սահակ Հայրապետի կանոններուն մէջ։—

«Քանզի եկեղեցի մեզ ոչ ցուցանէ պատուիրանն Աստուծոյ որ ի քարանց և փայտից է շինեալ, այլ զհաւատով շինեալ զազգս մարդկան ի վերայ վիմին հաստատութեան. ապա ուրեմն ճշմարիտ հաւատն է եկեղեցի, որ գումարէ և շինէ զմեզ ի մի միաբանութիւն գիտութեան որդւոյն Աստուծոյ» (Սոփերֆ ՀայկակաճԷ, Բ., էջ 100-101)։

Ըստ Յովհան Օձնեցի կաթողիկոսին՝

«Անհրաժեշտ է գիտնալ թէ ինչպէս անշունչ քարէ և փայտէ շինուածն ու հաւատացեալներուն ժողովը հաւասարապէս եկեղեցի կը կոչենք։ Արդ, ինչպէս որ դրախտը կրկնապէս կ'ըմբռնենք, նոյնպէս եկեղեցին ալ կրկնապէս կ'ըմբռնենք. որովհետեւ եկեղեցին երրայեքէնէ մեր մօտ ժողով կը թարգմանուի, ըստ նոյն անունին կը կոչուի նաև ժողովարան, որովհետև ստուգապէս Աստուծոյ տուն շինուած է անիկա, անոր մէջ Աստուծոյ Որդիին պատարագութիւն համար։ Նոյնպէս մարդն ալ, ըստ Պօղոսի, տաճար է Աստուծոյ աւագանին սրբութեամբ և վարքին մաքրութեամբ։ Որովհետև, ինչպէս որ այս անշունչ տաճարին մէջ՝ շինուած քարէ և փայտէ՝ Աստուծոյ ամենակարող անունը կը կանչենք և Աստուծոյ անունով կ'օծենք զայն և Աստուծոյ տուն կ'անուանենք, վասն զի ստուգապէս անոր մէջ կը բնակի Աստուած, նոյնպէս ալ հաւատացեալներ որոնք Աստուծոյ անունով կը մկրտուին, իւղով կ'օծուին և Քրիստոսն Աստուծոյ անունով քրիստոնեայ կը կոչուին...» (Ծաղկաբաղ... Թրգ. Արտաւազդ Վդ., էջ 95)։

«Քրիստոնէութեան մարմնացումն ու ներկայացուցիչը պատմութեան մէջ եկեղեցին է։— կ'ըսէ վեհափառ Գարեգին Յովսէփեան, — Քրիստոս ինքը կազմակերպուած եկեղեցի չէ հիմնել, բայց բնական

էր նորա այդպիսի զարգացումը: Եկեղեցին իւր նուիրապետական և համայնական կազմակերպութեամբ, իւր կրթական և բարեգործական հաստատութիւններով, քարոզով և աստուածապաշտութեամբ... միայն մի բարձրագոյն նպատակի արդիւնք է - սրբազան մի մարդկութիւն դաստիարակել արժանի Յիսուսի անուան, արժանի նրա եղբայրակցութեան և Աստուծոյ որդեգրութեան: Նա աւետարանական ճշմարտութիւնների մատակարարն է հօտի համար, և ձգտում այդ սկզբունքները կեանքի հիմնաքար դարձնել: Ինչպէս քրիստոնէութեան հիմնադրի առաջին խօսքը ապաշխարութեան կամ ներքին վերածնութեան քարոզն էր, հոգևոր փրկութեան և յաւիտենական կեանքի աւետիսը, այդպէս եղել է և գաղափարական եկեղեցւոյ համար և պիտի լինի, եթէ իւր նպատակից չէ շեղոււմ: Նա կամենում է ճշմարտութեան անշէջ լապտեր դարձնել մարդկային հոգին, որպէսզի արժանի լինի վայելելու ամենարարձր բարիքը՝ ազատութիւնը, «ուր հոգի Տեառն է, անդ ազատութիւն է» (Դեպի Լոյս Եւ կեանք, էջ 213-214):

Ներկայիս եկեղեցին որոշ չափով պարպուած է իր կոչումէն և չունի՝ առաքելական դարաշրջանի իր անկախութիւնը: Ատենին եկեղեցին կը կառավարուէր աստուածասէր եպիսկոպոսներու, սարկաւազներու և վերակացուներու կողմէ, որոնք հետևելով Յիսուսի ուսուցումներուն և աւետարանական ճշմարտութեանց, ճիգ չէին խնայեր բարեգարդելու եկեղեցին և խնամելու հաւատացեալ հօտին հոգեկան, կրթական, տնտեսական կարիքները: Մինչ այսօր, հօտը իր վիճակին ձգուած է և օտար կրօնական և աղանդաւորական կազմակերպութիւններ ազատ ստպարէզ գտած կ'որսան ու իրենց մէջ կը ներդրաւեն Հայց. Եկեղեցւոյ անդամները:

Եկեղեցին իր բուն կոչումը իրագործելու համար վերահաստատելու է իր անկախութիւնը: